

[P. Munch.]

diske Side af Spørgsmaalet, paa, hvad der juridisk er berettiget. Men nu maa jeg tilstaa, at naar man lovgiver, forekommer det mig dog, at man aldrig fastslaar i Loven, hvad der moralsk, fra et eller andet ophøjet Synspunkt, maa anses for at være det rigtige, men man lovgiver dog for at bestemme, hvad der er gældende Lov i dette Land, og hvad der modsætningsvis i Forhold dertil er lovstridigt.

Og jeg kommer heller ikke videre ved at se den Sætning, man saa føjer til. Man siger, at det, man drager ind under Vendingen „paa uberettiget Maade“, er, hvad der efter den almindelige Retsopfattelse maa siges at være uberettiget. Men nu er Forholdet paa hele dette Omraade det, at det er indtil det yderste omstridt, hvad der efter almindelig Retsopfattelse er uberettiget. Nogle Folkeklasser ser paa visse Foranstaltninger paa det økonomiske Omraade som fuldt ud og i enhver Henseende moralsk forsvarlige, medens andre Lag af Folket betragter netop de samme Handlinger som i allerhøjeste Grad moralsk uberettigede og efter almindelig Retsopfattelse, for at bruge de ærede Medlemmers Vendinger, utilstedelige.

Hvis Lovgivningsmagten har nogen Opgave her, maa det dog være den at sige, hvad der er Ret, ikke at henvise til den almindelige Retsopfattelse, som er omstridt mellem de forskellige Klasser, og saa bagefter lade Domstolene ud fra deres Skøn skønne over, hvilken af de to Klasseopfattelser der er den rigtige, og derefter træffe deres Afgørelse, med andre Ord inddrage Domstolene i størst muligt Omfang i den økonomiske Strid i Landet, et Omraade, som man skulde holde Domstolene saa langt ude fra som paa nogen Maade muligt. I det Øjeblik Rigsdagen kalder paa dem paa denne Vis, svigter den efter min Mening sine Forpligtelser.

Hvis Rigsdagen overhovedet vil lovgive om dette Spørgsmaal, maa det dog være dens Opgave at sige, hvad den anser for lovligt, og hvad den anser for ulovligt, og sige det i saa klare Ord, at det er en Vejledning baade for de Borgere, der skal følge Loven, og for de Dommere, der skal dømme i Overensstemmelse med Loven. Men deraf findes intet i Lovforslaget, saaledes som det foreligger i den nu ændrede Skikkelse, saa lidt som det fandtes i den tidligere Skikkelse.

De ærede Medlemmer, der har affattet Flertallets Betænkning, har imidlertid ogsaa ment, at der skulde nogle mere vejledende

Ord til fra deres Side. Jeg ved ikke, om Domstolene nogen Sinde vil tillægge disse vejledende Ord nogen Betydning, naar de staar overfor saa dunkle Ting, som her er Tale om, men i hvert Fald har de ærede Medlemmer ment, at nogle saadanne Ord skulde føjes til, hvorved de begrænser Betydningen af „paa uberettiget Maade“ og de andre Bestemmelser i Loven, der knytter sig dertil. Og saa har de da indsat nogle Sætninger om, at de ikke tænker paa at ramme den Art Begrænsning af Erhvervsfrihed, som hviler paa Monopolrettigheder, paa Monopolmagt.

Jeg forstaaer, at Meningen dermed er den, udtrykkelig og fuldstændig at stille Karteldannelser, Trustdannelser og alt, hvad dermed staar i Forbindelse, udenfor det Lovforslag, der her foreligger. Ved første Behandling havde jeg det Indtryk, at det erkendtes fra mange Sider her i Tinget og, saa vidt jeg forstod, ogsaa af ærede Medlemmer indenfor Partiet Venstre, at det her behandlede Spørgsmaal dog staar i en ret nøje Sammenhæng med Spørgsmaalet om Statens og Samfundets Myndighed overfor de store Kartelsammenslutninger. Men nu bliver det et Hovedpunkt i den Begrundelse, som her ledsager Lovforslaget, at dem tænker man i hvert Tilfælde ikke paa; dette Spørgsmaal lader man ganske ligge ved denne Lov.

Men dernæst gaar man videre og siger forklarende, at man tænker heller ikke paa at ramme Foreninger af religiøs eller filantropisk Art, hvis Medlemmer giver hinanden en Fortrinsstilling i de økonomiske Forbindelser, de indgaar.

Jeg maa tilstaa, at jeg er ikke klar over, hvad det egentlig er, man tænker paa her. Der findes jo ikke religiøse Sammenslutninger i Danmark, som ved Siden af at samle sig om religiøse Spørgsmaal, om Spørgsmaal, der staar i Forbindelse med deres Livsanskuelse, deres Tro, indretter sig saaledes, at de siger: Denne vor Sammenslutning paa et religiøst Grundlag betyder dette, at vi skal handle alene med hinanden eller i hvert Fald overvejende med hinanden og udelukke andre Mennesker fra Forbindelsen med os. Jeg ved da ikke, om man havde haft Brug for virkelig at undtage disse. Jeg har dog ikke det Indtryk, at man hidtil er naaet til her i Danmark, at det er saadan, at Grundtvigianerne siger, at de vil ikke handle med Indre Missions Folk, og at Indre Missions Folk ikke vil købe noget hos en Grundtvigianer, eller noget tilsvarende.

Men man gaar videre og siger, at man heller ikke tænker sig her at ramme